

ВОДИЧ

за израду Програма за заштиту од зрачења
у стоматолошким ординацијама

Правни основ

На основу члана 18. Правилника о условима за промет и кориштење извора јонизујућег зрачења („Службени гласник БиХ“ бр. 66/10) сваки корисник извора зрачења мора да посједује Програм за заштиту од зрачења у писаној форми. Садржај програма је дефинисан у члану 19. истог Правилника и разрађује се у члановима 20 до 27.

Приликом израде Програма за заштиту од зрачења у стоматолошким ординацијама обратити пажњу на члан 81. Правилника о условима за промет и кориштење извора јонизујућег зрачења.

При изради Програма за заштиту од зрачења у медицинској примјени извора јонизујућег зрачења потребно је поштовати одредбе из Правилника о заштити од зрачења код медицинске експозиције (Службени гласник БиХ бр. 13/11),

Сви Правилници Државне регулаторне агенције за радијациону и нуклеарну безбједност се налазе на веб страници www.darns.gov.ba у дијелу "Прописи и документи".

Уводни дио програма за заштиту од зрачења

У уводном дијелу Програма за заштиту од зрачења навести:

- ✓ Назив и адреса стоматолошке ординације
- ✓ Примјена програма (*навести да је обавезно примјењивати овај програм приликом сваке експозиције*)
- ✓ Доступност програма (*навести на који начин ће програм бити доступан свим запосленим у стоматолошкој ординацији*)
- ✓ У уводном дијелу навести и Садржај програма за заштиту од зрачења:
 1. План организационе структуре
 2. Програм за мониторинг радног мјеста
 3. Програм осигурања квалитета (QA)
 4. Радне и сигурносне процедуре
 5. План за ванредне ситуације
 6. Систем евиденције података

1) План организационе структуре

У овом дијелу је потребно навести следеће:

- одговорно лице у стоматолошкој ординацији (*власник лиценце*),
- све изворе зрачења са подацима о произвођачу, моделу и серијском броју уређаја
- просјечно седмично оптерећење уређаја – број експозиција,

- набројати постојећу заштитну опрему за запосленике и пацијенте
- лице одговорно за заштиту од зрачења, његове обавезе и овлаштења на основу законске регулативе, (*члан 6. Правилника о условима за промет и кориштење извора зрачења*),
- сва професионално изложена лица (стално запослена и повремено запослена) која обављају дјелатност са изворима јонизујућег зрачења (*надлежне докторе и лица која користе изворе јонизујућег зрачења*) са њиховом стручном спремом, радним искуством и врстом послова који су им повјерени,

2) Програм за мониторинг радног мјеста

Податке за овај дио узети из извјештаја о мониторингу радног мјеста који је обавио ауторизовани технички сервис.

- ✓ У овом поглављу треба навести сљедеће податке :
 - *Навести да ауторизовани технички сервис обавља мониторинг радног мјеста,*
 - *Навести да ауторизовани технички сервис обавља персоналну дозиметријску контролу и списак лица које су пријављене на дозиметријску контролу.*
 - *Навести просторије у којима се обавља дјелатност са изворима јонизујућег зрачења (нпр. постоји одвојена просторија за ртг уређај, или ртг уређај се користи у главној просторији која је довољно велика да се може удаљити најмање 3 метра од ртг цијеви у смјеру супротном од смјера примарног снопа).*
- ✓ У овом поглављу такође треба навести сљедеће:
 - Навести како су означене просторије гдје су извори јонизујућег зрачења.
 - Навести како су означени извори јонизујућег зрачења.
 - Навести сигналне, сигурносне и безбједосне уређаје
 - Навести ко врши наведена мјерења (*назив техничког сервиса*)
 - Навести план мониторинга радног мјеста према члану 21. Правилника о условима за промет и кориштење извора зрачења (*временски период*)

3) Програм осигурања квалитета (QA)

- Навести да ли се поступа у складу са препорукама произвођача уређаја
- Навести да ли ауторизовани технички сервис обавља контролу квалитета уређаја и заштитне опреме
- Навести временске периоде обављања контроле квалитета на основу Анекса 1.3 Правилника о заштити од јонизујућег зрачења код медицинске експозиције.
- Да ли постоји уговор са другим установама и експертима за заштиту од зрачења, уколико постоји навести краћи садржај уговора.

4) Радне и сигурносне процедуре (у медицинској примјени)

У овом поглављу навести сљедеће процедуре:

- ✓ Процедуре за коришћење личне заштитне опреме (за запослене и за пацијенте)
(Навести начин како и коју заштитну опрему морају да користе професионално изложена лица за поједину процедуру. Такође мора се написати процедура за заштиту пацијената- када, како и која врста заштитне опреме треба да се користи).
- ✓ Персонални мониторинг
Написати процедуру кориштења дозиметара *(навести која се врста дозиметара користи - ТЛД, када, како и на ком мјесту се носе дозиметри)*
- ✓ Процедуре за заштиту трудница и дојиља
Написати процедуру за заштиту трудница и дојиља.
- ✓ Процедуре за придржавање пацијента
Написати процедуру за придржавање пацијената
- ✓ Процедуре за обуку нових запосленика и додатне обуке запослених
(Вршиће се по плану и програму обуке професионално изложених лица одобрене од стране Државне регулаторне агенције за радијациону и нуклеарну безбједност)
- ✓ Процедуре за безбједност извора зрачења
(Овдје је битно навести процедуре како је извор обезбијеђен, односно каква је физичка заштита, мјере ограничавање приступа и мјере за минимизирање могућности крађе или неауторизоване употребе извора зрачења).

5) План за ванредне ситуације

Навести како поступити код ванредне ситуације, нпр. пожара, поплаве, неовлаштене употребе извора, квара на уређаја док је у употреби, ...
(Искључити уређај који производи јонизујуће зрачење из електричног напајања и одмах обавјестити лице одговорно за заштиту од зрачења, власника лиценце, технички сервис, Агенцију).

Навести лица која су одговорна за предузимање мјера у случају ванредне ситуације *(нпр. лице одговорно за заштиту од зрачења).*

6) Систем евиденције података

У овом поглављу навести на који начин се води евиденција *(нпр. у архиви, у дигиталној форми итд.)* и о чему се води евиденција, а посебно:

- ✓ О пријему, трансферу, коришћењу и диспозицији свих извора зрачења.
(Навести ко и на који начин води евиденцију).
- ✓ О моделима и серијским бројевима свих уређаја који производе зрачење.
(Сваки уређај треба да има своју евиденцију са потребним подацима).
- ✓ О резултатима персоналне дозиметрије;
(Евиденција се води за свако професионално изложено лице).
- ✓ О мониторингу радног мјеста;
(Сваки извршени мониторинг радног мјеста мора бити евидентиран за сваки уређај).
- ✓ О резултатима контроле квалитета извора зрачења;
(Свака извршена контрола квалитета извора зрачења мора бити евидентирана).
- ✓ О обуци запослених;
(Зависно од врсте обуке лице одговорно за заштиту од зрачења мора да води евиденцију о обуци за свако професионално изложено лице).
- ✓ О испитивањима, калибрацијама, одржавању и модификацијама уређаја.
(Мора се водити евиденција о свим одржавањима и промјена, као и о калибрацији и испитивању извора зрачења).

Напомена:

Програм за заштиту од зрачења мора бити потписан од стране власника лиценце и овјерен печатом.